

VI. ВЗАИМНО СВЪРЗВАНЕ И ДОСТЪП

Основните усилия през 2004 г. бяха насочени към разработването на подзаконовата нормативна уредба към ЗД, съответстваща на новите тенденции в развитието на далекосъобщенията и хармонизирана с европейското законодателство във връзка с поетите ангажименти за присъединяване на страната към Европейския съюз. Изграждането на подзаконовата нормативна уредба оформи цялостната правна и регулаторна рамка за осъществяването и развитието на телекомуникациите.

Една от основните цели на ЗД и подзаконовата нормативна уредба е въвеждане на превантивни ограничения и задължения за ОСВП на фиксирана и мобилна гласова услуга и предоставянето на линии под наем. Ограниченията за тези оператори целят насърчаване на конкуренцията в съответните пазари чрез въвеждане на задължения за:

1. Взаимно свързване при осигуряване на равнопоставеност на операторите с права за взаимно свързване
2. Предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия на операторите на фиксирана телефонна услуга

1. Взаимното свързване на далекосъобщителните мрежи се разглежда като един от ключовите фактори за осигуряване на ефективна конкуренция, като създава условия за навлизане на нови оператори на далекосъобщителния пазар. Основните принципи, които определят отношенията между операторите, свързани с осъществяване на взаимното свързване (прозрачност, обективност и равнопоставеност), са заложи в разпоредбите на ЗД и доразвити в разработената и приета от КРС Наредба № 10 за условията и реда за взаимно свързване на далекосъобщителни мрежи (Наредба № 10). С приемането на Наредба № 10 се регламентира принципът на прозрачност при предоставяне и договаряне на условията на взаимното свързване между операторите, които имат право и задължение да осигурят взаимно свързване на мрежите си, както и на принципа на равнопоставеност за тези от тях, които са определени за ОЗВП. В нея се определя обхватът на услугите по взаимното свързване, детайлизират се съществените изисквания, които следва да бъдат спазвани при осъществяването му. Определят се и правата и задълженията на операторите с оглед осигуряване защита на интересите им при сключване на договори за взаимно свързване, както и с оглед осигуряване качеството на предоставяните услуги.

Разпоредбите на ЗД и Наредба № 10 определят изисквания за изготвяне на Типово предложение за сключване на договор за взаимно свързване (типово предложение) от операторите на фиксирани телефонни мрежи, предоставящи фиксирани гласови телефонни услуги, както и от операторите, предоставящи услугата "линии под наем", със значително въздействие върху пазара. В тази връзка БТК АД внесе в КРС проект на типово предложение.

След проведено обществено обсъждане и изпълнение от страна на БТК АД на задължителните указания, дадени от КРС, с решение № 1410/29.06.2004 г. Комисията одобри типовото предложение за взаимно свързване. Така се създадоха реални условия за сключване на договори за взаимно свързване между БТК АД и новолицензираните оператори за предоставяне на фиксирани гласови услуги. В периода от 29.06 до края на 2004 г. бяха сключени три договора за взаимно свързване въз основа на типовото предложение - между БТК АД и "ОРБИТЕЛ" АД, "НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ" ЕАД и "ГЛОБАЛТЕХ БЪЛГАРИЯ" ЕООД. Основен елемент в одобреното типово предложение, който е от съществено значение както за поощряване на конкуренцията в далекосъобщителния сектор, така и за абонатите на компанията, е регламентиране на условията за предоставяне от страна на БТК на услугата "избор на оператор за всяко повикване за осъществяване на междуградски и международни разговори". Въвеждането на тази услуга гарантира на потребителите лесен, недискриминационен механизъм за избор на оператор по тяхно желание за всяко повикване. Услугата позволява на потребителите да направят най-добрия избор по отношение на качество, услуга и цена.

Разпоредбите на Наредба № 10 за взаимно свързване предвиждат ОЗВП ежегодно да актуализира условията за предоставяне на взаимно свързване в типовото предложение, свързани с изменение на цени, технически условия и предоставяне на

нови услуги. В тази връзка в края на септември 2004 г. БТК АД внесе в КРС проект на изменение на типовото предложение за взаимно свързване. Основните промени в проекта са свързани с въвеждане на условия за предоставяне на услугата “избор на оператор на абонаментна основа за осъществяване на междуградски и международни повиквания” и с цените за предоставяне на съвместно ползване на помещения и съоръжения. Въвеждането на тази услуга, както и услугата “избор на оператор за всяко повикване”, е значителна стъпка към отваряне на пазара и поставяне на основите на ефективна конкуренция в далекосъобщителния сектор в условията на преход от монопол към пълна конкуренция (либерализация).

След провеждане на законоустановената процедура по обществено обсъждане КРС одобри типовото предложение, като редуцира някои от предвидените срокове за предоставяне и ползване на услугите и наложи ограничения на част от предложените от БТК АД цени поради липса на основания за одобряването им.

Одобреното от Комисията типово предложение за взаимно свързване може да се намери на Интернет страниците на БТК АД и на КРС.

През 2004 г. новите фиксирани оператори “ОРБИТЕЛ” АД, “НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ” ЕАД и “ГЛОБАЛТЕХ БЪЛГАРИЯ” ЕООД постигнаха споразумения за взаимно свързване с операторите на мобилни клетъчни мрежи (GSM).

Независимо от подписаните нови договори за взаимно свързване, в края на 2004 г. няма действащо свързване на мрежите на операторите. Реалното стартиране на взаимното свързване на мрежите на далекосъобщителните оператори през 2005 г. ще покаже ефективността на типовото предложение и необходимите промени.

2. Освен чрез взаимното свързване, друг начин за насърчване на конкуренцията и осигуряване на равнопоставеност на операторите е т.н. необвързан достъп до абонатната линия.

В ЗД са определени изисквания към ОЗВП за изготвяне на “Типово предложение за сключване на договор за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия”. Съгласно тези задължения БТК АД внесе в КРС проект на типово предложение за необвързан достъп. Проектът беше публикуван в Интернет страницата на Комисията за обществено обсъждане. КРС одобри типовото предложение, като даде задължителни указания за нанасяне на някои корекции.

Одобреното от Комисията типово предложение за необвързан достъп може да се намери на Интернет страниците на БТК АД и на КРС.

Това е първото типово предложение от този род на далекосъобщителния пазар у нас и реалното стартиране на услугата ще покаже неговата ефективност.

Линии под наем

Конкурентно способността на пазара на линии под наем в голяма степен зависи от регулиране на задълженията на оператора, определен ОЗВП при предоставянето им. В тази връзка и съгласно разпоредбите на ЗД, КРС разработи и Министерският съвет прие **Наредба за условията и реда за предоставяне на услугата “линии под наем”**. Приемането на Наредбата определи условията, при които обществените оператори предоставят услугата “линии под наем” и създаде възможност за всеки, който желае, да ползва услугата “линии под наем” при спазване на следните принципи: публично известни и обективни условия и равнопоставеност на потребителите.

С наредбата бе определен и така нареченият “минимален пакет” от линии с определени технически характеристики, които операторът, определен като ОЗВП, има задължение да предоставя. Цените са публично известни и съобразени с разходите по предоставяне на услугата. Към средата на годината бе публикувано и одобреното от КРС Типово предложение на договора за предоставяне на услугата “линии под наем”.

Вследствие на така създадените условия за развитие на конкурентен пазар, до края на годината 11 оператора получи индивидуални лицензии за предоставяне на услугата “линии под наем”. Те изградиха или разшириха мрежите си с нови преносни капацитети и я предлагат, като включват и различни от минималния пакет видове линии, до този момент единствено предлагани от БТК АД. На пазара се появиха конкуренти на ОЗВП, предлагащи различни типове линии – “КЕЙБЪЛТЕЛ” АД, “БУЛГАРГАЗ” ЕАД, “ВЕСТИТЕЛ БГ” АД, “ПТБ” ЕАД, “НЕТЕРА” ЕООД, “ЕВРОКОМ

КАБЕЛ” ЕАД, “ЕСТ” АД, “ТЕЛЕВОЙС” АД и мобилните оператори “РАДИОТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ” (РТК) ООД, “МОБИЛТЕЛ” АД, “КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” АД.

Номера и адреси

През 2004 г. приключи последният етап от процедурата по удължаване с една цифра на абонатните номера на мобилните оператори. С промяната на номерата, използвани в мрежата на “КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” АД, се унифицира форматът на национално значимите номера, използвани в мобилните клетъчни мрежи – двуцифрен код за достъп до мобилна мрежа с първа цифра “8” и 7-цифрени абонатни номера.

С изготвянето и влизането в сила на Наредба № 16 за правилата за разпределение и процедурите по предоставяне за ползване, резервиране и отнемане на номера, адреси и имена, бяха утвърдени форматите на всички видове номера и адреси и правата за ползването им. Наредба № 16 е съобразена с разпоредбите на ЗД, международните и европейските споразумения, стандарти и препоръки и действащите в Република България нормативни актове. Наред с това са отчетени конкретните условия и прилаганата досега практика в страната. С издаването ѝ се осигурява спазването на принципите на прозрачност и равнопоставеност при предоставяне на номера и адреси за осъществяване на далекосъобщения. Наредба № 16 не третира предоставянето на имена, тъй като, съгласно ЗД, КРС няма пълномощия върху разпределението на имената, използвани в Интернет.

С промени в Тарифата за таксите, които се събират от КРС по ЗД, се въведоха такси за всички видове номера и адреси, определени с Наредба № 16 и предоставяни от КРС, например: номера за услугите “персонален номер”, услуги с безплатен достъп и услуги с добавена стойност, които се предоставят на национално ниво, за кодовете за сигнализация (международни и национални), за кодовете за идентификация на цифровите клетъчни мобилни мрежи, за кодове за идентификация на мрежата за предаване на данни и др.

Таксите за ползването на номерата и адресите се базират не само на административните разходи по управлението им. Чрез определяне на вида и размера им се стимулира ефективното използване на тези ресурси.

През изминалата година бяха лицензирани седем нови оператора за предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга. От определените ресурси КРС отпусна за ползване над 170 000 географски номера и 35 адреса (7 международни и 27 национални кодове на точки за сигнализация) на далекосъобщителните оператори за предоставяне на гласова услуга. За осъществяване на услугата “достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата избор на оператор” на операторите бяха дадени нови четири кода за избор на оператор от вида 10ху.

Непосредствено след влизането в сила на Наредба № 16 операторите проявиха отново интерес към негеографските номера за услуги от обхватите “700”, “800” и “900”. В КРС постъпиха редица заявления за предоставяне на такива номера, както и заявления за предоставяне на номера за достъп до телефонни справочни услуги (телефонен указател).

Във връзка с лицензирането на третия GSM беше определен нов блок от 10 000 000 национално значими номера с код за достъп до мобилната мрежа “87”.

От Националния номерационен план беше определен и код “430” за достъп до мрежата на новолицензирания оператор, осъществяващ далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа по стандарт TETRA.

С издаването на новите лицензии отново възникна необходимост от допълнителни международни кодове на точки за сигнализация. Във връзка с това бяха заявени и предоставени от ITU-T трета група от 8 международни кода на точки за сигнализация.

В края на 2004 г. беше изготвен проект на регулаторната политика за ползване на номера и адреси за осъществяване на далекосъобщения. Регулаторната политика отчита настоящото състояние и определя насоките за използване на този ресурс при развитие на далекосъобщителния пазар в краткосрочен (2004 - 2005 г.) и средносрочен (2006-2007 г.) план. След окончателното ѝ приемане от КРС се предвижда и

оптимизиране на Националния номерационен план и освобождаване на номерационни ресурси за нови видове мрежи и услуги.

Стандартизация

Съгласно чл. 29 от ЗД, КРС е Национална организация по стандартизация (НСО) пред ETSI и има задължението да организира обществено допитване за проекто стандартите на ETSI, което КРС извършва чрез поставянето им на Интернет страницата на Комисията.

Проведени допитвания и гласувания за 2004 г. и получени нови публикации са, както следва:

Таблица 17

	Брой обработени документи				Брой процедури			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
PE - Обществено допитване	197	17	40	26	21	10	16	12
Vote - Гласуване	288	28	24	28	29	20	13	13
OAP - Едностепенна процедура	301	84	93	36	38	27	16	15
MV - Членско гласуване	31	92	77	35	17	25	18	18
PUB - Седмично получаваните стандарти	1670	2461	1786	1233	ежеседмично			

Като НСО пред ETSI, КРС отговаря за въвеждането на публикуваните стандартите на ETSI като български, като ги предлага за включване в работната програма на Техническите комитети по стандартизация ТК47 “Радиосъобщителни системи и радиосъоръжения” и ТК 57 “Информационни и комуникационни технологии” към Българския институт по стандартизация (БИС).

През 2004 г. като БДС са въведени чрез признаване (само с превод на заглавието) **1005 бр.** ETSI стандарта. На практика са въведени всички публикувани до края на 2003 г. стандарти от EN (European series), в т.ч. и хармонизираните стандарти. По този начин за областта на далекосъобщенията са изпълнени изискването на Европейския съюз за въвеждане като национални на минимум 80 % от европейските стандарти.

Важно събитие за участниците на българския далекосъобщителен пазар (оператори, изпитвателни лаборатории, вносител и производители на крайни устройства и радиосъоръжения) през 2004 г. беше проведеният на 16.04.2004 г. в София семинар на тема “Присъединяването към ЕС – предизвикателства и предимства за далекосъобщителния пазар”, организиран от ETSI съвместно с КРС. Този семинар беше част от поредица семинари по програмата “Matchmakers meetings” на ETSI и ЕК, проведени във всички новоприсъединени към ЕС страни, както и тези, за които членството е предстоящо. Освен въпроси по стандартизация бяха застъпени и теми от регулаторен и практически характер.

За да съществува на практика взаимна работа между мрежите, операторите трябва да прилагат едни и същи стандарти и/или спецификации за услугите, техническите интерфейси и функциите на мрежите. В Наредбата за условията и реда за предоставяне на услугата “линии под наем” има определени стандарти за минималния пакет. С решение на комисията ще се определи и списък със стандарти към Наредбата № 10 за условията и реда за взаимно свързване на далекосъобщителни мрежи. С оглед насърчаването на хармонизацията в електронните съобщителни мрежи, предоставянето на услуги и задоволяване нуждите на потребителите, е необходимо тези списъци периодично да се актуализират, както и да са съобразени с прилаганите в ЕС стандарти.

Крайни устройства и радиосъоръжения

През 2004 г. бяха подготвени проектите на Наредба за реда и начина за нанасяне на знак за специфична маркировка за идентификация на радиосъоръженията, по чл. 208, ал. 3 от ЗД, както и Списък на радиосъоръженията, за които са въведени ограничения за пускане в действие, по чл. 209, ал. 2 от ЗД.

Тази Наредба и Списъкът са тясно свързани с Директива 1999/5, въведена с Наредбата за съществените изисквания и оценяване съответствието на радиосъоръжения и крайни далекосъобщителни устройства (Наредбата) по Закона за техническите изисквания към продуктите.

Директива 1999/5/ЕС допълва и новата регулаторна рамка в ЕС за електронните съобщителни мрежи и услуги, която предстои да се въведе и у нас. Директивата задължава операторите да публикуват техническите спецификации на интерфейсите за свързване на крайните далекосъобщителни устройства към техните мрежи. Такава разпоредба се съдържа и в нашия ЗД и Наредбата, но не се предвижда контрол, в резултат на което до настоящия момент нито един оператор не е изпълнил това си задължение. Необходима е промяна в ЗД, като се вмени на операторите задължението да представят тази информация на компетентния орган – КРС, и му се дадат права за контрол.

Електронен документ и електронен подпис

Законът за електронния документ и електронния подпис и актовете по прилагането му регламентират правомощията на КРС в тази област и определят дейностите през 2004 г.

През изтеклата година основна задача беше изготвянето на методика за контрол на доставчиците на удостоверителни услуги. Едновременно с това се пристъпи и към оформяне на образец на констативен протокол за проверка, който предстои да бъде завършен.

Бяха закупени удостоверения за универсален електронен подпис от регистрираните в КРС доставчици – “ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ” АД и “БАНКСЕРВИЗ” АД. По този начин се постави началото на контрола на тези доставчици чрез Интернет страниците им и удостоверенията за универсален електронен подпис.

Представител на КРС участва в междуведомствена работна група към Министерство на правосъдието за законодателни мерки за уреждане на приемането и издаването на електронни документи в съдебната система.

С участието на експерти на КРС беше изготвена Наредба за реда и условията за съхранението от министъра на транспорта и съобщенията, със задължението за поверителност, на образци на криптографски ключове в случай на използването им от далекосъобщителни оператори.

КРС участва с представител и в заседанията на Работна група 3 “Свободно предоставяне на услуги” към Министерство на финансите, където редовно се следи и отчита състоянието на българското законодателство в областта на електронния подпис.

През 2004 г. беше организирана работна експертна среща по въпросите на електронния подпис с д-р Джос Дюмортие - директор на Интердисциплинарния център по право и информатика в Белгия.

Представители на Комисията участваха в организирането и работата на международна група на тема "Въведение в основните елементи на информационната сигурност".

Имайки предвид съществуването на действаща законова уредба, наличието на работещи доставчици, както и провеждането на целенасочена политика за изпълнение на Стратегията за е-правителство от 28 декември 2002 г., в бъдеще се очаква все по-голям интерес към електронния подпис.